

ΜΟΥΤΣΑΚΗ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΑ

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ
ΙΔΡΥΜΑ
ΣΧΟΛΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΩΝ ΕΦΑΡΜΟΓΩΝ
ΤΜΗΜΑ : ΔΟΚΙΜΩΝ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Θέμα: ΑΝΑΠΑΛΑΙΩΣΗ ΑΝΑΒΙΩΣΗ ΟΙΚΙΑΣ
ΣΤΗΝ ΠΑΛΑΙΑ ΠΟΛΗ ΧΑΝΙΩΝ

Χανιά 1993

ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ	1567
----------------------	------

Γενικά

Η Κρήτη, το πέμπτο σε μέγεθος νησί της Μεσογείου, και το μεγαλύτερο της Ελλάδος, η μεγαλόνησος Κρήτη όπως αποκαλείται σήμερα, υπερέχει ανάμεσα στα νησιά του Αιγαίου, όχι μόνο για την μακρόχρονη ιστορία της, η οποία ξεκινάει από την προϊστορική περίοδο ως την Τουρκοκρατία, αλλά και από την ιδιαιτερότητα που παρουσιάζει το γεωγραφικό ανάγλυφο του νησιού. Οι απότομες μεταπτώσεις του δομημένου περιβάλλοντος από τις ήρεμες ακτές και τις πεδιάδες ως τις χιονισμένες κορυφές του Ψηλορείτη και των Λευκών Ορέων, τα βαθιά φαράγγια (με κυριότερο της Σαμαριάς) οι κοιλάδες, τα δάση και οι σκληρές πετρώδεις εκτάσεις καθιστούν το τοπίο ενδιαφέρον από οπτική άποψη αλλά και από κλιματολογική.

Το νησί έχει αξιοσημείωτη γεωγραφική και στρατηγική θέση - ελέγχει τους εμπορικούς δρόμους μεταξύ Ανατολής και Δύσης. Είναι σημείο συνάντησης τριών πολιτισμών: Ευρώπης, Ασίας, Αφρικής. Αυτό ήταν η αιτία που το νησί γνώρισε συνεχείς επιθέσεις από κατακτητές. Ρωμαίους, Αραβες, Σαρακηνούς, Βενετούς και Τούρκους.

Η κοινωνική, οικονομική και οικιστική της ανάπτυξη επηρεάστηκε από τους συνεχείς πολέμους, τις επαναστάσεις και τους πολιτισμούς των κατακτητών.

Μέσα από σχεδόν ολοκληρωτικές καταστροφές και εξοντώσεις του πολιτισμού της, από την καταστροφή της Κνωσού το 1400 π.χ. μέχρι σήμερα, η Κρήτη κατόρθωσε να διατηρήσει την οικιστική της συνέχεια και να γίνει κέντρο έντονης πολιτιστικής ακτινοβολίας. Η ιστορία βαραίνει πάνω στο νησί και τα προϊστορικά σπίτια, τα ανάκτορα της Φαιστού ή της Κνωσού, οι βυζαντινές εκκλησίες, τα βενετσιάνικα κτίσματα, τα τζαμιά της εποχής της Τουρκοκρατίας συνυπάρχουν με το λαϊκό κρητικό καμαρόσπιτο και τη σύγχρονη ζωή.

Το φυσικό πλαίσιο

Η Κρήτη, όπως άλλωστε όλο το σύμπλεγμα των νησιών του Ν.Αιγαίου, είναι κι αυτή ένα κομμάτι από τη ζώνη της Αιγηίδας που ένωνε την Πελοπόννησο με τα Δωδεκάνησα. Το έντονα μακρόστενο σχήμα του νησιού, με άξονα Ανατολή-Δύση, είναι ένα φυσικό όριο που κλείνει προς νότο το Αιγαίο, χωρίζοντας το από το Λιβυκό Πέλαγος. Οι διαστάσεις 260 χλμ. μήκος και πλάτος που κυμαίνεται από 12 μέχρι 56 χλμ. Η μορφολογία του νησιού έχει περισσότερο ηπειρωτικό χαρακτήρα σε μικρογραφία παρά νησιώτικο. Χαρακτηρίζεται σαν ορεινή περιοχή, με το 35% της επιφάνειας του σε υψόμετρο μεγαλύτερο από 500 μ., το 40% μεταξύ 200-100 μ. και μόνο το 25% σχετικά πεδινό.

Στο κέντρο του νησιού αναπτύσσεται μια ορεινή ραχοκοκαλιά, όριο ανάμεσα στις βόρειες και στις νότιες ακτές, που σχηματίζεται από πέντε συμπαγείς ορεινούς όγκους ασβεστολιθικής προέλευσης. Οι

οροσειρές αυτές είναι στα δυτικά τα Λευκά Όρη (2.452 μ. υψηλότερη κορυφή), στο κέντρο η οροσειρά της Ιδης, ο γνωστό Ψηλορείτης (2.498 μ.) και η Δίκητη ή Λασιθιώτικα. Προς το νότο είναι τα Αστερούσια κι ανατολικά τα Σητειακά βουνά..

Ο Κρητικός, περισσότερο ορεισίβιος, παρά θαλασσινός είναι δεμένος με το βουνό, όπου βόσκει τα ζώα του, και το χρησιμοποιεί σαν καταφύγιο τους δύσκολους χρόνους.

Η Κρήτη έχει δύο τελείως διαφορετικές όψεις. Η νότια πλευρά της είναι ένας σκληρός τοίχος που πέφτει στο Λιβυκό Πέλαγος με μόνες εξόδους τις πεδιάδες της Μεσσαράς και της Ιεράπετρας. Η βόρεια πλευρά στο Κρητικό Πέλαγος είναι ηπιότερη με μεγαλύτερη ποικιλία μορφών. Εκεί άλλωστε είναι εγκατεστημένες και οι κυριότερες πόλεις. Οι ακτές της έχουν μήκος συνολικά 1050 χλμ.

Οι ορεινοί όγκοι που τη χωρίζουν και οι αντίθετοι άνεμοι στους οποίους είναι εκτεθειμένες οι δυο πλευρές του νησιού έχουν δημιουργήσει κλιματολογικές αντιθέσεις πολύ ξεκάθαρες. Η νότια παραλιακή ζώνη έχει πολύ ηπιότερο κλίμα απο τη βόρεια. Τα χελιδόνια δεν φεύγουν ποτέ απο την Ιεράπετρα, που έχει πρώϊμα κηπευτικά όταν τα χωριά στο οροπέδιο του Λασηθίου είναι ακόμα χιονισμένα.

Το ιστορικό πλαίσιο

Τα Χανιά είναι πόλη της δυτικής Κρήτης, η δεύτερη του νησιού σε πληθυσμό (50.000 περίπου), πρωτεύουσα του ομώνυμου νομού και της επαρχίας Κυδωνίας.

Ιστορία, αρχαιολογία, μνημεία: Λείψανα νεολιθικής εγκαταστάσεως στο λοφίσκο Καστέλι αποδεικνύουν ότι ο χώρος που καταλαμβάνουν τα Χανιά κατοικήθηκε στα ύστερα νεολιθικά χρόνια (3.000-2.600 π.Χ.) Αξίζει να σημειωθεί πως από τότε μέχρι σήμερα διατηρείται ένας χαρακτηριστικός τύπος σπιτιού, με ορθογώνια κάτοψη, με στέγη επίπεδη με ξύλινους στύλους, δοκάρια και κλαδιά, σκεπασμένη μ' ένα είδος πηλού. Τα πατώματα ήταν απο πατημένο χώμα. Υπήρχαν ακόμα πέτρινα πεζούλια, κόγχες και τοίχοι με επιχρίσματα (εικ. 1,2).

Ο Μινωϊκός Πολιτισμός (2.600-1.000 π.Χ.) που πήρε το όνομά του απο το μυθικό βασιλιά Μίνωα, απο τους σημαντικότερους πολιτισμούς της ανθρωπότητας, σφραγίζει και χαρακτηρίζει μέχρι σήμερα το νησί. Αρχίζει με την εποχή του Χαλκού και τελειώνει οριστικά μετά τον Τρωϊκό Πόλεμο.

Τα σπίτια κατά την περίοδο αυτή είναι ορθογώνια με δώμα, με βάση πέτρινη και τοίχους απο ηλιοσημένες πλίνθες, ενισχυμένους με οριζόντια και κάθετα ξύλινα στοιχεία. Στο εσωτερικό τους το κόκκινο κονίαμα είναι ο πρόδρομος των περίφημων ανακτορικών τοιχογραφιών.

Με την εισαγωγή του Χαλκού στην Κρήτη και την πολιτιστική μεταβολή που σημειώθηκε, η πρωτόγονη εγκατάσταση εξελίσσεται

προοδευτικά και παίρνει τη μορφή εκτεταμένης και σημαντικής πόλεως όπως προκύπτει από τα αρχαιολογικά ευρήματα που ήρθαν στο φως σε όλη την έκταση της σημερινής πόλεως. Τα ευρήματα των πρόσφατων ανασκαφών στη συνοικία Καστέλι επιβεβαίωσαν ακόμη οριστικά, πως στο χώρο των σημερινών Χανίων είχε αναπτυχθεί από τους προϊστορικούς ακόμη χρόνους, η Κυδωνία που έζησε ως την αραβοκρατία. (Έτσι ενισχύεται η άποψη ότι το όνομα Χανιά προέρχεται από παραφθορά της Αραβικής ονομασίας της περιοχής Αλ Χανίμ· άλλη άποψη συνδέει το όνομα Χανιά με την αρχαία Αλχανία).

Κατά την απελευθέρωση της Κρήτης από το Νικηφόρο Φωκά (961 μ.Χ.) η πόλη καταστρέφεται, το τοπωνύμιο Χανιά διατηρείται όμως.

Έτσι κατά την β' βυζαντινή περίοδο (961-1204 μ.Χ.) τα Χανιά υπάρχουν, είναι όμως μια μικρή και ασήμαντη πόλη γι αυτό και η επισκοπή Κυδωνίας μεταφέρεται στην περιοχή Αγιάς, 7 χλμ. ΝΔ. Το 1252 ξανακτίζουν την πόλη οι Ενετοί, σύμφωνα με τα δυτικά πολεοδομικά πρότυπα, περιορισμένη με τείχος, που ακολουθεί τα ίχνη του ελληνιστικού, ρωμαϊκού και βυζαντινού στην περιοχή Καστελλίου. Τώρα το τοπωνύμιο Χανιά μετατρέπεται σε La Canea.

Το 1266 λεηλατούν και πυρπολούν την πόλη οι αντίζηλοι των Βενετών οι Γενοβέζοι, δεν καταφέρνουν όμως να την κρατήσουν. Τον 14ο αι. τα Χανιά γίνονται έδρα του δυτικού διαμερίσματος της Κρήτης και ο πληθυσμός τους αυξάνεται σημαντικά, ώστε εγκαθίστανται και έξω από το τείχος. Οι Βενετοί κατασκευάζουν τότε νέα τείχη (1336), τα οποία όμως αργότερα αποδεικνύονται ανίσχυρα λόγω της ραγδαίας εξελίξεως της πολεμικής τεχνικής και της χρήσεως της πυρίτιδος.

Έτσι το 1536 έρχεται στα Χανιά ο διάσημος αρχιτέκτονας Σαμμικέλι με εντολή της Γαληνοτάτης Δημοκρατίας να κατασκευάσει νέα τείχη, για την κατασκευή των οποίων θα απαιτηθούν 32 χρόνια (εικ.3,4).

Τον Αύγουστο του 1645 καταλαμβάνουν τα Χανιά οι Τούρκοι, ύστερα από τρίμηνη πολιορκία και τα κάνουν έδρα του ενός από τα τρία διαμερίσματα στα οποία χώρισαν την Κρήτη. Αναστηλώνουν κι αυτοί τα καταστραμμένα τείχη και αργότερα τα ανακαινίζουν και τα συγχρονίζουν. Στην κατάσταση αυτή θα μείνουν ως τις αρχές του αιώνα μας, οπότε θα αρχίσουν να κατεδαφίζονται ή να κτίζονται επάνω τους διάφορες οικοδομές. Σήμερα σώζονται μικρά τμήματα.

Στα Χανιά θα επισφραγιστεί τελικά και η Ένωση της Κρήτης με την Ελλάδα με την ύψωση στον Φιρκά της Ελληνικής σημαίας την 1 Δεκεμβρίου 1913.

Τα σημερινά Χανιά χωρίζονται σε δύο τμήματα την παλαιά και την νέα πόλη. Η παλαιά μέσα στο χώρο των Ενετικών τειχών, διατηρεί παρά τις φθορές που επιφέρει ο χρόνος και οι καταστροφές από τους βομβαρδισμούς του δεύτερου Παγκοσμίου Πολέμου, ένα εντελώς δικό της χρώμα, με τα στενά δαιδαλώδη δρομάκια της πλαισιομένα από πολυόροφα μεσαιωνικά οικοδομήματα και άλλα ιστορικά κατάλοιπα (εικ. 5).

Στην παλαιά πόλη βρίσκεται και το νεοκλασικό κτίσμα με το οποίο ασχολούμαι στην μελέτη μου, και ειδικότερα στην οδό Μπετολό 32. Έχει κτισθεί περίπου το 1890.

Γενικά χαρακτηριστικά του κτιρίου

Τα κτίρια τα οποία βρίσκονται στο εσωτερικό του τείχους της πόλεως, είναι ενετικά κτίσματα τα οποία έχουν υποστεί τουρικές επεμβάσεις κατά την περίοδο της Τούρκικης κυριαρχίας στην Κρήτη. Υπάρχουν όμως σε μικρότερο ποσοστό και νεοκλασικές κατοικίες.

Ένα θεμελειακό γνώρισμα του "παραδοσιακού" κλασικισμού είναι η οριζοντιότητα και στατική ισορροπία της γενικής διάταξης των όψεων.

Το εξεταζόμενο κτίριο αναπτύσσεται σε όλο σχεδόν το εμβαδόν του οικοπέδου, οπότε η πύκνωση της δόμησης προσεγγίζει σ' ένα σύστημα "συνεχές"

Εσωτερικά χαρακτηριστικά κτιρίου Περιλαμβάνει ισόγειο και δύο οροφδιαμέρισμα τα οποία έχουν κοινή είσοδο και επίσης μικρό δώμα στο ύψος της στέγης.

Το ισόγειο διαθέτει μεγάλο χώρο για επαγγελματική χρήση και χωρίζεται σε δύο καταστήματα. Εδώ πραγματοποιείται η λύση της μοναδικής πλάγια εξώθυρας που αποτελούσε μιά αρκετα συνηθισμένη συνθετική εφαρμογή και η οποία οδηγεί με το στενόμακρο προθάλαμο σε εσωτερικό κλιμακοστάσιο. Έχουμε συμμετρική διάταξη των εσωτερικών χώρων γύρω από μια ευρύχωρη αίθουσα υποδοχής προς την οποία το κλιμακοστάσιο έχει άμεση επικοινωνία. Με την ορθολογική διάρθρωση και κατανομή των κυρίων και δευτερευόντων (βοηθητικών) στοιχείων της κάτοψης, γίνεται προσπάθεια να διατηρηθεί η λειτουργικότητα χωρίς όμως να διαταραχθεί η γεωμετρική δομή του συνόλου, και η άκαμπτη μορφολόγηση της όψης πάνω σ' ένα συμμετρικό σύστημα αξόνων. Οι καλύτεροι χώροι βρίσκονται προς την πλευρά του δρόμου, ενώ οι βοηθητικοί παρατάσσονται στην εσωτερική και πίσω πλευρά του κτιρίου. Τα μεγάλα δωμάτια επικοινωνούν με τετράφυλλες πόρτες μεταξύ τους, για να αποτελέσουν ενιαίους χώρους υποδοχής. Στον επάνω όροφο κατοικεί ο ιδιοκτήτης ενώ στα υπόλοιπα αποκλειστικά οι ενοικιαστές..

Εξωτερικά χαρακτηριστικά κτιρίου Το κεντρικό τμήμα με ελαφρά προεξοχή ως προς το υπόλοιπο σώμα τονίζεται περισσότερο. Επί πλέον είναι σαφής και οριζόντια διαίρεση της σύνθεσης με γείσα μικρής προεξοχής για τον διαχωρισμό των ορόφων. Έχουμε τέσσερις άξονες ανοιγμάτων ίσων αποστάσεων με ένα νοητό άξονα στο κέντρο της πρόσοψης του κτιρίου και τρεις συμμετρικά τοποθετημένοι εξώστες τον όροφο. Σταθερή διαίρεση σε τρία μέρη όπου το κεντρικό είναι σε πλάτος περίπου το διπλάσιο από τα πλάγια τμήματα και το οποίο φιλοξενεί το μεγαλύτερο εξώστη.

Το μεσαίο τμήμα και μορφολογικά κυρίαρχο τμήμα της όψης φέρει το σύνολο των κατακόρυφων αξόνων μείον δύο. Διότι σχεδόν πάντοτε αντιστοιχούσε ανά ένα αξονας σε κάθε πλάγια πτέρυγα. Υποδηλώνεται ένας κατακορυφισμός έντονος, που ενισχύεται με την κατάλληλη οργάνωση των στοιχείων της όψεως με την σύμπτυξη δηλαδή των μεσαίων ανοιγμάτων, που έχει αποτέλεσμα την οπτική απομόνωση του κεντρικού τμήματος, καθώς και την συγκέντρωση σε κατακόρυφες ενότητες των στοιχείων που αντιστοιχούν στους πλάγιους άξονες.

Η κυρίαρχη ρυθμολογική διακόσμηση, αναπτύσσεται κατά κανόνα στον ανώτερο όροφο, στον οποίο έχουμε πλούσιο πλαστικό διάκοσμο στις παραστάδες οι οποίες φέρουν κιονόκρανο κορινθιακού τύπου, ραβδώσεις στον επίπεδο κορμό τους, και στηρίζουν ένα φαρδύ ταινιωτό επιστύλιο. Ο κορμός των παραστάδων ελάχιστα προεξέχει απο το επίπεδο του τοίχου και πάνω τους τρέχει ο απαραίτητος θριγκός, ο οποίος απελήγη στο κύριο γείσο που οριοθετεί την επίστεψη του κτιρίου. Επίσης έχουμε συνεχή επίπεδη ζωοφόρο με οδοντωτή ταινία στο πάνω μέρος της. Οι παραστάδες που διάρθρωσαν τα επίπεδα των τοίχων, υποδήλωναν απο αισθητική άποψη, την αμεσότερη αναφορά στην "ρυθμική υπόσταση" των κτιρίων.

Τονίζεται η κατακόρυφη οργάνωση της πρόσοψης με την διακόσμηση των γωνιών με τους γνωστούς γωνιόλιθους, οι οποίοι ήταν επίπλαστοι δηλαδή κατασκευασμένοι με παχύτερο στρώμα κονιάματος. Οι επιφάνειές τους ήταν κυφωτές κατά το σύστημα "ρούστικο". Οι ψευδόλιθοι με την έντονη κύφωση ονομάζονταν και "μπόμπες".

Η "ρυθμική" οργάνωση των όψεων, καθώς και η πλαστική τους διάρθρωση σε επιμέρους συνθετικές ενότητες, ήταν το σταθερό σύστημα στο οποίο αναπτύχθηκαν οι μορφές στον κλασικισμό. Από την άποψη της αρχιτεκτονικής συγκρότησης οι μικρότερες ενότητες (αυτοτελείς ρυθμολογικά και εγγεγραμμένες μέσα στη γενική σύνθεση των όψεων), ήταν τα κάθε είδους ανοίγματα, διαμορφωμένα πάντα με μια πλούσια διακόσμηση πλαισίωση.

Ο απλούστερος τρόπος για τον τονισμό των εξωθύρων ήταν το πλαίσιο το συγκροτημένο -κατά το πρότυπο των αρχαίων θυρωμάτων- με δύο ή τρεις βαθμιδωτές ταινίες. Με τον ίδιο τρόπο είναι πλαισιωμένα τα ανοίγματα του κτιρίου που εξετάζομε. Επίσης στη στέψη τους φέρουν οριζόντια γείσα.

Τα φουρούσια των εξωστών (εικ. 6) ανήκουν σ' ένα "κλασικό" τύπο, δείγμα υψηλής καλλιτεχνικής απόδοσης ο οποίος εμφανίστηκε αποδεσμευμένος απο μορφολογικές προσμίξεις, σ' ένα αποτέλεσμα εξελικτικά ολοκληρωμένο και αισθητικά αυτοδύναμο.

Είναι γεγονός ότι το στοιχείο αυτό τυποποιήθηκε, προσαρμοσμένο στην όλη μορφολογική συγκρότηση του εξώστη, για να παραχθεί σε μεγάλους αριθμούς στα μαρμαράδικα. Ομως αυτό δεν έγινε σε βάρος της καλλιτεχνικής του επεξεργασίας. Αντίθετα διατηρήθηκε η ποιότητα του γλυπτού διάκοσμου, με την αρμονική χάραξη των πλευρικών ελίκων, το απαραίτητο φύλλο άκανθας στη βάση του, τους

μίσχους και τα άνθη κρίνου, που εκφύονται απο τη μασχάλη του μεγάλου έλικα.

Το μέσο αστικό σπίτι ήταν φυσικά αδύνατο να χρησιμοποιήσει στηθαία απο ανάγλυφα μάρμαρα (εικ. 7), έτσι προτιμήθηκε εδώ το ελαφρύ και απλό στην εφαρμογή του μεταλλικό κιγκλίδωμα (εικ.8).

Ήταν χυτοσιδηρές κατασκευές με αισθητική νοοτροπία που συμβάδιζε με την υπάρχουσα επίπλαστη μορφολόγηση, σε διακοσμητικά μοτίβα τα οποία ήταν δανεισμένα απο την φύση (μίσχοι, φύλλα, σταφύλια).

Οι ορθοστάτες ήταν πάντα απο χυτοσίδηρο διαπλασμένοι σε μια χαρακτηριστική κλασικίζουσα μορφή που απέληγε σε ελλειψοειδές "πόμολο" - ενώ στη βάση τους πακτωνόντουσαν στο πάχος της μαρμάρινης πλάκας (εικ.9).

Εξετάζοντας την πίσω πλευρά του κτιρίου που βρίσκεται στην πλατεία Τριμάρτυρης, παρατηρούμε μιά λιτή όψη, με μόνο διακοσμητικό στοιχείο την στέψη των παραθύρων από ένθετα κεραμικά πλακίδια (εικ.10).

Στο ισόγειο του σπιτιού έχουμε τα καταστήματα τα οποία ονομαζόνταν "μαγαντζίνα" ή "μαγαζάδες" και προορίζονταν είτε για τον ίδιο τον ιδιοκτήτη του σπιτιού, εφόσον ασκούσε κάποιο σχετικό επάγγελμα (έμπορος, βιοτέχνης, ζωγράφος κλπ) είτε για να ενοικιάζονται και να φέρουν έτσι κάποιο εισόδημα στον ιδιοκτήτη τους. Βρίσκονταν βέβαια στο μπροστινό μέρος του οικοπέδου, προς την πλευρά του δρόμου και της πρόσοψης του σπιτιού.

Αποτελούνται απο ένα στενόμακρο χώρο, με ξύλινη δοκιδωτή οροφή (το ξύλινο πάτωμα του υπερκείμενου ορόφου). Όσον αφορά στη θέση των καταστημάτων μέσα στην κάτοψη του ισογείου μπορούμε να παρατηρήσουμε ότι αυτή καθορίζεται μονόπλευρα, απο τη μια μόνο μεριά του θυρώματος της εισόδου.

Σήμερα η όψη του ισογείου έχει υποστεί αλλοίωση και τα "μαγαντζίνα" ενοικιάζονται (εικ.11)

Κατά την είσοδα του εικοστού αιώνα, είχαν αξιοποιηθεί τα παραδοσιακά υλικά που συντέλεσαν στο να εφαρμοσθεί με ακρίβεια και πληρότητα ο πλαστικός διάκοσμος των όψεων. Δηλαδή η μόρφωση στο "τραβηκτό" κονίαμα, η απαραίτητη ολοκλήρωση των διακοσμήσεων με τα κεραμικά στοιχεία, τα ολόσωμα αρχιτεκτονικά μέλη απο λαξευτό μάρμαρο (εικ.12) και τέλος η δημιουργία με βάση το σφυρήλατο ή χυτοσιδηρό- χωρίς βέβαια να παραλείψουμε, την ποιοτική ξυλουργική εργασία των κουφωμάτων.

ΤΟ ΧΡΩΜΑ

Όπως είναι απλό να αντιληφθεί κανείς, άμεση μαρτυρία για την χρωματική πραγματικότητα στην αρχιτεκτονική του 19ου αιώνα, είναι πολύ δύσκολο να υπάρχει. Διότι τουλάχιστον όσον αφορά τις εξωτερικές επιφάνειες των τοίχων, η φθορά τους εξαιτίας των συνθηκών του περιβάλλοντος, της ρύπανσης του αέρα-κατά τις

τελευταίες δεκαετίες- και τέλος, των επάλληλων επιστρώσεων απο τις κατά περιόδους ανακαινήσεις, υπήρξε σχεδόν ολοκληρωτική.

Ετσι θα αρκεστούμε σε σποραδικές παρατηρήσεις στο ίδιο το αντικείμενο (αναζήτηση των αρχικών χρωμάτων με αφαίρεση επιστρώσεων), καθώς και στις ανεκτίμητες πληροφορίες που είχαμε την τύχη να μας προσφέρουν παλαιότεροι γνώστες του θέματος. Εξάλλου, τα φυλασσόμενα σε αρχεία παλαιά σχέδια (ακουαρέλλες προσόψεων) είναι δυνατό να βοηθήσουν, όχι όμως με σιγουριά, στη προσέγγιση για τη χρωματική απόδοση της τελικής εφαρμογής.

Η χρωματική ταυτότητα του κλασικισμού, άρχισε - με επιφύλαξη - να υιοθετείται από τους δημιουργούς του κινήματος αυτού, κατά τη δεκαετία του 1830. Διότι μόλις προς το τέλος της προηγούμενης δεκαετίας, πρέπει να τοποθετηθούν τα πρώτα εκτενή δημοσιεύματα, σχετικά με το ζήτημα της πολυχρωμίας των ελληνικών αρχαιοτήτων.

Το χρώμα των όψεων, δεν εφαρμόστηκε σαν αυτοτελής επικάλυψη του ρυθμού με έναν "αισθητικό μανδύα", αλλά ήταν οργανικά συνδεδεμένο με αυτόν και συνέβαλλε σε μεγάλο βαθμό, στην προβολή της ιεράρχησης των στοιχείων που τον διόρθωναν.

Όσον αφορά την τεχνική, γνωρίζουμε ότι τα υδροχρώματα είχαν τότε τη μεγαλύτερη εφαρμογή, με ορυκτές σε μεγαλύτερο ποσοστό τις πρώτες ύλες τους. Ετσι υπήρχαν χρώματα με γαιώδη προέλευση, όπως τις διαβαθμίσεις της ώχρας και οι σιένες, η ούμπρα (σκιερό καφέ), το μπλέ - ουλτραμαρίνα (λουλακί), μερικά πράσινα κ.λ.π. Επίσης, σε άμεση σχέση με οξειδία ορισμένων στοιχείων - κοβάλτιο, χρώμιο, μαγγάνιο, κ.α. - είχαμε μπλε, κίτρινο, πράσινο, κόκκινο και άλλα χρώματα, όπως και το λευκό του "τσιγκου" ή του μολύβδου.

Εκείνο πάντως που είχε μεγαλύτερη βαρύτητα στο τελικό αποτέλεσμα, ήταν ότι ανάλογα με την επεξεργασία και τις προσμίξεις των χρωμάτων αυτών, μπορούσε κανείς να πετύχει μια ήπια και "γαιώδη" απόχρωση, που σε μεγάλο βαθμό πρόσφερε μια φυσικότητα στις αρχιτεκτονικές μορφές.

Αυτό ειδικά το αποτέλεσμα, μας είναι πολύ δύσκολο σήμερα να το προσεγγίσουμε, καθώς έχουμε να κάνουμε με τα σύγχρονα χημικά χρώματα, τα οποία - στο σύνολό τους σχεδόν - αποδίδουν "δραστικούς" τόνους, με μια αφύσικη λαμπρότητα και καθαρότητα.

Η βαφή γινόταν πάνω στην απολύτως επίπεδη επιφάνεια του τελευταίου - κατά σειρά, τρίτου - κονιάματος του τοίχου, το οποίο ήταν και το πιο λεπτό. Για να αποδοθεί κάποια φρεσκάδα και φωτεινότητα στον τόνο, πέρναγαν προηγούμενα τις επιφάνειες με λευκό. Βέβαια το μέτρο αυτό ήταν περιττό, στην περίπτωση που το τελευταίο στρώμα ήταν καθαρή μαρμαροκονία.

Η ιδανική όμως τεχνική που εφαρμοζόταν σε μνημειακά κτίρια - απαιτούσε την ανάμειξη του χρώματος μέσα στη μάζα της μαρμαροκονίας, πριν αυτή επιστρωθεί στο επίπεδο του τοίχου. Οι κρύσταλλοι του μαρμάρου έδιναν μια ποιότητα και διαφάνεια στους τόνους, ενώ το αποτέλεσμα είχε μια ασύγκριτη σταθερότητα στη φθορά του χρόνου. Όσον αφορά στους χρωματικούς τόνους και στην εφαρμογή

τους πάνω στα δεδομένα μορφολογικά συστήματα, θα κάνουμε από την αρχή μια σαφή διάκριση. Πρώτα, τα επιχρίσματα εκείνων των αρχιτεκτονικών μελών, που είχαν μια πρωτεύουσα και οργανική σχέση με την ρυθμολογική διάρθρωση. Δηλαδή, κρηπίδες και βάσεις, παραστάδες, ημικίονες, πεσσοί (επίκρανα και κιονόκρανα), πλαίσια ανοιγμάτων, επιστύλια και γείσα, καθώς και η μορφολόγηση της στέψης, όπως κορωνίδες, σίμες, ακροκέραμα και κάθε είδους στηθαία έπρεπε να είναι λευκά. (εικ.13) Αυτό συνέβαινε, γιατί ο κλασικισμός θεωρούσε ως βασικό υλικό κατασκευής των παραπάνω στοιχείων το μάρμαρο.

Στη δεύτερη κατηγορία ανήκαν όλες οι υπόλοιπες επιφάνειες "πληρώσεως" για τις οποίες επιλεγόταν ένας απαλός χρωματικός τόνος.

Για τα λευκά μέλη, ανακάτευαν πάντοτε σε υπολογισμένη ελάχιστη ποσότητα, μαύρο, γαλάζιο και κίτρινο, για να αποφύγουν την παγερή λευκότητα της επιφάνειας και να της προσδώσουν την ανάλογη διαφάνεια, που έχει το κατηργασμένο φυσικό μάρμαρο. Σχετικά με την εμφάνιση των αδρών λιθοδομών (βάσεις, ακρογωνιαίοι λίθοι κ.α.) υπήρχαν δύο επιλογές. Το πιο συνηθισμένο ήταν να αποδίδεται σ' αυτές, το σκιερό φαιοκίτρινο του δομικού πωρόλιθου που είχε άλλωστε ευρεία χρήση σε ανάλογες κατασκευές.

Παράλληλα εμφανίστηκαν ορισμένες εξαιρέσεις, που ασφαλώς απέδιδαν το υλικό του μαρμάρου-δηλαδή σε ανοικτό τόνο.

Στις αδιάσπαστες επιφάνειες των τοίχων έδιναν συνήθως τις απαλές αποχρώσεις της ώχρας. Αυτές απέκλιναν κυρίως, προς τους θερμούς - "γαιώδεις" τόνους, ή και τους ανοικτότερους, χωρίς όμως να κυριαρχεί το ωμό κίτρινο. Πάντοτε με την πρόσμιξη των άλλων χρωμάτων, όπως το μπλέ, το κόκκινο, τη σιένα ή το μαύρο, ο τελικός τόνος αποκτούσε ένα βάθος.

Δεν γνωρίζουμε με βεβαιότητα, αν ήταν σε μεγαλύτερη χρήση και το ψυχρό φάσμα των χρωματισμών. Δηλαδή, το γκρίζο ή το γκρί-μπλέ, το γαλάζιο κλπ. Φαίνεται πάντως ότι οι τόνοι αυτής της κλίμακας, εμφανιζόντουσαν πολύ πιο σπάνια από τους άλλους τους θερμούς.

Για την ζωοφόρο χρησιμοποιούσαν ένα σκοτεινό χρωματισμό στον τόνο του γκρί-μπλέ. Δεν ήταν σπάνιο να χρωματίζεται σε αντίθεση πάντα με το λευκό επιστύλιο- στον ίδιο τόνο με τις μεγάλες επιφάνειες των τοίχων.

Στο κτίριο που εξετάζουμε, τα χρώματα έχουν αλλοιωθεί και έχουμε ένα ένιαίο μπέζ χρώμα σε όλη την επιφάνεια.

Ομως τα παραπάνω χρήσιμα στοιχεία θα μας βοηθήσουν στην χρωματική του αποκατάσταση.

ΤΡΟΠΟΣ ΚΑΙ ΥΛΙΚΑ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ

Το τεχνικό σύστημα ακολουθούσε μια σταδιακή ανάπτυξη με την βαθμιαία αποδοχή ξένων στοιχείων που εισάγονται με την βενετική κατάκτηση, και την αφομοίωση και το συγκερασμό τους με τα ντόπια παραδοσιακά. Είναι κατά συνέπεια, αποτέλεσμα τοπικών κλιματολογικών, πολιτικοκοινωνικών κλπ συνθηκών και φυσικά εξαρτήθηκε από το είδος των δομικών υλικών, που διέθετε ο τόπος.

Της ανέγερσης των τοίχων του ισογείου προηγείται βέβαια η χάραξη των γενικών γραμμών της κάτοψης στο οικόπεδο του σπιτιού, η διάνοιξη των ορθογωνικών σκαμμάτων και η κατασκευή των θεμελίων, τα οποία μάλιστα, στην περίπτωση μερικών παλαιότερων, μεγάλων κτιρίων ακολουθούσαν βαθμιδωτή διάταξη, που απέληγε σε ένα πελώριο πλέγμα. Η θεμελίωση εφτανε στο βάθος των 80 cm έως 100 cm, κάτω από τη στάθμη του εδάφους.

Το πάχος των αργολιθοδομών κυμαίνεται μεταξύ 50 έως 70 cm περίπου. Στην δόμησή τους χρησιμοποιούνται μικρά ή μεγαλύτερα κομμάτια λίθων, ακανόνιστου ή ορθογωνισμένου κάπως σχήματος, με συνθετική ύλη ισχυρής μάλλον σύνθεσης κονιάματα (πηλά). Για τις γωνίες των τοίχων ή για τους ορθοστάτες των ανοιγμάτων, χρησιμοποιούσαν φυσικά λίθους λαξευμένους με μεγαλύτερη επιμέλεια. Το κόστος του κτιρίου θα έφτανε σε απλησίαστα ύψη για τις τότε οικονομικές δυνατότητες, εάν επιδιωκόταν μια άρτια και σύμφωνη με τα Ευρωπαϊκά πρότυπα, τεχνολογική εφαρμογή. Έτσι τουλάχιστον ως τις αρχές του 20ου αιώνα, βλέπομε να επικρατούν οι παραδοσιακές μέθοδοι για τις "χονδροκατασκευές", ενώ στις πλαστικές λεπτομέρειες των όψεων χρησιμοποιούνται κατά κανόνα τα τραβηκτά κονιάματα, σε αντικατάσταση της λαξευτής μαρμαρικής.

Τούβλα υπήρχαν ανάμεσα στους λαξευτούς λίθους των ορθοστατών των ανοιγμάτων ή ακόμα -τοποθετημένα σε προεξοχή- στις ζώνες εκείνες που αργότερα επρόκειτο να μορφωθούν με κονίαματα γείσα των προσόψεων. Πάντως η οικοδομική της οπτοπλινθοδομής, ήταν γενικά περιορισμένη. Την συναντάμε κατά κανόνα στην κατασκευή των ανακουφιστικών τόξων, στα κάθε είδους ανοίγματα (εικ. 14) και επίσης στους εσωτερικούς διαχωριστικούς τοίχους, εκεί όπου το μικρό τους πάχος ήταν απαραίτητο, προκειμένου να εξοικονομηθεί περισσότερος ωφέλιμος χώρος. Πρέπει να σημειώσουμε, ότι για την κάλυψη των ανοιγμάτων χρησιμοποιήθηκαν, μετά το 1875 έως 1880 μεταλλικές δοκοί διατομής Γ ή Τ ανάμεσα στις οποίες υπήρχαν στρώσεις τούβλων ή κατάλληλων σχιστολιθικών πλακών (εικ. 15). Για την κατασκευή των πατωμάτων τοποθετούσαν δοκάρια από πελεκητή ξυλεία σε αποστάσεις μεταξύ τους 45 έως 55 περίπου εκατοστών. Στην άνω επιφάνεια των δοκαριών, καρφώνονταν απ' ευθείας οι σανίδες (ή τάβλες) του πατώματος, ενώ στην κάτω καρφώνονταν απ' ευθείας στα δοκάρια "ταβανοσάνιδα", των οποίων οι ενδιάμεσοι αρμοί έκλειναν με κατάλληλα διαμορφωμένες πήξεις.

Ένα μέρος του χρησιμοποιημένου οικοδομικού υλικού, ήταν προκατασκευασμένο και απλώς γινόταν η εφαρμογή του κατά το κτίσιμο των σπιτιών. Οι διαστάσεις ορισμένων στοιχείων του κτιρίου ήταν σχεδόν σταθερές όπως π.χ. πλάτος και μήκος των μπαλκονιών το μέγεθος των ανοιγμάτων κλπ. Έτσι κατά την διάρκεια της κατασκευής των σπιτιών, μεταφέροντο έτοιμα στο εργοτάξιο τα περίτεχνα φουρούσια (για να πακτωθούν σε όλο το πάχος του φέροντος τοίχου) και οι μαρμάρινες πλάκες των μπαλκονιών, οι σιδεριές των κιγκλιδωμάτων, τα κουφώματα και πλήθος άλλων εξαρτημάτων, τα οποία ήταν εύκολο να αγοραστούν στις "μάντρες" εκείνης της εποχής.

Παρόλη την διευρυμένη τυποποίηση πολλών στοιχείων της οικοδομής, δεν πρέπει ωστόσο να αγνοήσουμε και τις άλλες εργασίες που έπρεπε να γίνουν με ξεχωριστή επιμέλεια κατά την διάρκεια του έργου. Ανάμεσα σ' αυτές, η πλέον επίπονη και χρονοβόρα ήταν η μόρφωση των επίλαστων διακοσμήσεων που ώφειλαν να ανταποκριθούν με ακρίβεια, στο δεδομένο ρυθμολογικό σύστημα του κλασικισμού.

Ουσιαστικά, ένα σημαντικό μέρος της επιτυχίας στην μόρφωση των διακοσμήσεων αυτών ήταν απόλυτα εξαρτημένο, από την επαρκή ποιότητα και αποτελεσματική επεξεργασία, των αντίστοιχων κονιαμάτων των προσόψεων. Διότι, ενώ οι τοχοποιίες παρουσίαζαν σχετική προχειρότητα στην κατασκευή τους, αποκτούσαν αυτές τελικά μια ξεχωριστή "επένδυση", που πρόσφερε αντίθετα μια άριστη τεχνική και ένα ασύγκριτο στην αισθητική αποδοσή του αποτέλεσμα.

Ήταν στην περίπτωση αυτή εύκολο να διαπιστώσει κανείς ότι γινόταν μια συνειδητή προσπάθεια να εξομοιωθεί η υφή του πλαστικού διάκοσμου (που γινόταν από κοινό κονίαμα), με εκείνη των προτύπων του, που ήταν σμηλευμένα στα αφθαρτο πελεκητό μάρμαρο.

Η εργασία των επιχρισμάτων άρχιζε με το "λάσπωμα" των τοίχων, με την χρήση μίγματος ασβέστη και χονδρόκκοκης άμμου (όχι σπάνια και κοινού χώματος). Ακολουθούσε μια στρώση κοινού ασβεστοκονιάματος, στο οποίο η άμμος ήταν θαλάσσης (με λεπτούς σχετικά κόκκους), όμως έπρεπε πρώτα να ξεπλυθεί με άφθονο νερό. Η στρώση αυτή, έδινε την απολύτως επίπεδη επιφάνεια και κατακόρυφη επιφάνεια των τοίχων. Για τον σκοπό αυτό, χρησιμοποιούσαν τους γνωστούς "οδηγούς" και τους κατάλληλους ευθύγραμμους πήχεις, όπως συνήθως γίνεται και στις σημερινές οικοδομές. Η τρίτη στρώση ήταν η λεπτότερη, περίπου 5 χιλ. αρκετά πλούσια σε ομοιογενή άμμο θαλάσσης και λιγότερο ασβέστη, ώστε να αποφευχθούν οι παραμορφώσεις κατά την διαδικασία της σκλήρυνσης του. Με το ξύλινο τριβίδι, γινόταν με μεγάλη επιμονή η τέλεια λείανση της επιφάνειας, του τελευταίου, του τρίτου δηλαδή, στρώματος. Στις κοινές οικοδομές, ακολουθούσε άσπρισμα των επιφανειών με αραιό γαλάκτωμα ασβέστη, ώστε μετά από αυτή την επεξεργασία να γίνουν οι τελικοί υδροχρωματισμοί. Όμως στα πλουσιώτερα σπίτια, γινόταν το επίχρισμα των τοίχων με τη στρώση, του λεγόμενου μαρμαροκονιάματος. το μείγμα εδώ, γινόταν από λεπτή σκόνη λευκού

μαρμάρου και επίσης λεπτού, εντελώς σβησμένου ασβέστη αρίστης ποιότητας, σε αναλογία περίπου 1 προς 2 1/2 σε τελικό πάχος στρώσεως γύρω στα 3 ή 4 χιλ. Ήταν τόση η επιμονή για την τέλεια επιπέδωση της μαρμαροκονίας, ώστε καμιά φορά την "σιδέρωναν" κυριολεκτικά, χρησιμοποιώντας για αυτό το σκοπό ειδικά σίδηρα που θα θέρμαιναν, πρίν τα πιέσουν στην επιφάνεια του επιχρίσματος. Το αποτέλεσμα ήταν φυσικά, να αποκτήσει η τελευταία στρώση μια εκπληκτική συνοχή και ομοιογένεια.

Πάντως το πλέον εντυπωσιακό αποτέλεσμα απο άποψη τεχνικής τελειότητας, το είχαν τα λεγόμενα "τραβηκτά" κονιάματα, με τα οποία διαμορφώνονταν τα περισσότερα επίπλαστα στοιχεία των όψεων. Στην πραγματικότητα, έπρεπε κάθε είδους διατομές (προφίλ) των γείσων, των κορωνίδων, των πλαισίων των παραθύρων κλπ να σχεδιαστούν απο τον αρχιτέκτονα σε φυσικό μέγεθος.

Κατόπιν να κοπούν σε έλασμα σιδήρου, το οποίο με τη σειρά του καρφωνόταν στην επίπεδη σανίδα ενός ειδικού ξύλινου εργαλείου, που έφερε κατάλληλους οδηγούς και χειρολαβές (εικ16).

Στο στέρεο πυρήνα του γείσου (που τον αποτελούσαν προεξέχοντα τούβλα κλεισμένα πάνω σε σχιστόπλακες, πακτωμένες στον τοίχο) γινόταν το αρχικό λάσπωμα και έπειτα ακολουθούσαν οι επόμενες στρώσεις κονιαμάτων, οι οποίες διαμόρφωναν σταδιακά του γείσου, με την βοήθεια του εργαλείου που ήδη αναφέραμε. Έπρεπε αυτό να κινηθεί αργά κατα μήκος του γείσου και συγχρόνως να κρατηθεί σε σταθερή κατεύθυνση, με την βοήθεια των οδηγών. Η σανίδα και το στρωμένο σ' αυτήν έλασμα με το "προφίλ", βρισκόνταν σε επίπεδο κάθετο ως προς την διεύθυνση της κίνησης του εργαλείου, σε τρόπο που να αφαιρούνται σταδιακά οι παχύτερες και περιττές διαστρώσεις του φρέσκου κονιάματος, έως ότου απομείνει η ακριβής διατομή της επιφάνειας του γείσου. Ορισμένες βελτιώσεις γίνονταν κατόπιν με το χέρι και τα κατάλληλα μυστριά ή ακόμη ο "κανόνας των οδόντων" στη βάση του γείσου μπορούσε εύκολα να διαμορφωθεί, απο μια συνεχή ορθογωνική διατομή, με την αφαίρεση, σε ίσες αποστάσεις -με κατάλληλο κοπίδι- του νωπού κονιάματος, ώστε να δημιουργηθούν τα κενά ανάμεσα στους οδόντες. Με ανάλογο τρόπο διαμόρφωναν τα κύματα και τις ταινίες στα πλαίσια των παραθύρων, τις διαχωριστικές ζώνες ανάμεσα στους ορόφους κλπ. Με τις διαδικασίες που περιγράψαμε παραπάνω, προέκυπτε μια αρχιτεκτονική με ακριβή απόδοση των ρυθμολογικών λεπτομερειών εκφράζοντας στο σύνολό της μια πρόθεση μνημειακότητας. Επειδή, όμως τα επίπλαστα στοιχεία της, ήταν εξ' ολοκλήρου σχεδόν κατασκευασμένα στο φθαρτό κονίαμα, η υγρασία διέλυε με τον καιρό το αργιλώδες υπόστρωμα -το λάσπωμα- σχηματίζοντας μεγάλα κενά, κάτω απο το σχετικά ισχυρότερο στρώμα του ασβεστοκονιάματος (είτε του μαρμαροκονιάματος). Ετσι, παρέμενε σχεδόν μετέωρος ένας εξωτερικός φλοιός, που επόμενο ήταν να καταρρεύσει και αυτός αργότερα με αποτέλεσμα να βλέπομε στις μέρες μας πολλά σπίτια, τα οποία να έχουν χάσει ένα σημαντικό μέρος των

εξωτερικών κονιαμάτων και φυσικά μαζί μ' αυτό την καλλιτεχνική και μορφολογική τους υπόσταση.

Σχετικά με τα κουφώματα του σπιτιού θα περιοριστούμε σε ορισμένες επιγραμματικές παρατηρήσεις. Και εδώ υπήρξε μια σημαντική τυποποίηση των στοιχείων έτσι ώστε οι τελικές μορφές, να μὴν υφίστανται παρά επουσιώδεις μεταβολές, κατά την πάροδο του χρόνου. Επίσης, απο την προσεκτική επιλογή των κατάλληλων ξύλων, καθώς και την άριστη επεξεργασία τους, προέκυπταν στερέα και συγχρόνως ελαφριά κουφώματα με αξιοσημείωτη αντοχή στην επι δεκαετίες αδιάκοπη λειτουργία τους.

Στην περίοδο του κλασικισμού στα φύλλα ήταν κατά κανόνα "περαστά", με λεπτά δηλαδή σανίδια περασμένα -σε γκινισιές- στα ξύλα ενός απλού σκελετού (του τελάρου). Αυτός ο σκελετός ήταν επομένως εμφανής και σχημάτιζε μαζί με τα γεμίσματα (τους ταμπλάδες), μια καθορισμένη και συνήθως επαναλαμβανόμενη μορφή: ένας ορθογώνιος ταμπλάς σε κατακόρυφη θέση, στο άνω και κάτω μέρος του φύλλου, χωριζόταν απο έναν οριζόντιο. Σε όλο το μήκος των ξύλων του σκελετού υπήρχαν διακοσμητικά κυμάτια, τα οποία πλαισιώναν τους ταμπλάδες.

Αυτά είχαν μορφή, λέσβιου κυματίου με αστράγαλο (κορδόνι) επίσης το σταθερό πλαίσιο στο τοίχο είχε την γνωστή μορφή με τις βαθμιδωτές ταινίες.

Τα παράθυρα στην πίσω πλευρά του κτιρίου είναι εξ' ολοκλήρου ξύλινα με απλά καρφωτά σκούρα. Ενω στην πρόσοψη έχουμε παράθυρα γαλλικού τύπου, τα οποία είναι τοποθετημένα προς την εσωτερική πλευρά του ανοίγματος (επομένως προφυλαγμένα απο τις καιρικές συνθήκες), επιπλέον τα μπαντζούρια είναι διηρημένα κατακόρυφα σε δύο στενά φύλλα, με αποτέλεσμα να διπλώνουν μέσα στο άνοιγμα και να προστατεύονται απο τους λαμπάδες και το πρέκι των παραθύρων.

ΑΝΑΒΙΩΣΗ ΤΟΥ ΚΤΙΡΙΟΥ

Σήμερα το οίκημα αυτό έχει την εξής χρήση: στο χώρο του ισόγειου υπάρχουν μαγαζιά, στον πρώτο όροφο μένουν ενοικιαστές (ενοικιαζόμενα δωμάτια) και στον δεύτερο όροφο ο ιδιοκτήτης.

Σύμφωνα με αυτά, σκέφτηκα ότι το κτίριο θα μπορούσε να διατηρήσει την χρήση του, αλλά με διαμόρφωση των χώρων σύμφωνα με τις σύγχρονες ανάγκες και τα μοντέρνα πρότυπα. Έτσι το ισόγεια διατηρώ τα μαγαζιά αλλά με πρόσοψη η οποία έρχεται σε αρμονία με την όψη του υπόλοιπου κτιρίου. Στον πρώτο όροφο παραμένει η ιδέα των ενοικιαζόμενων δωματίων αλλά η διαρύθμιση των χώρων έχει αλλάξει έτσι ώστε να ικανοποιεί τις ανάγκες των ενοικιαστών. Το κάθε δωμάτιο (γκαρσονιέρα) διαθέτει λουτρό και πολυκουζινάκι, ενώ προηγουμένως τα δωμάτια είχαν κοινό λουτρό. Στον ανώτερο όροφο, στον οποίο κατοικεί ο ιδιοκτήτης, η διαμόρφωση γίνεται έτσι ώστε να δημιουργηθούν τρεις κρεβατοκάμαρες, δύο λουτρά και ένα ενιαίος

χώρος ο οποίος περιλαμβάνει κουζίνα, τραπεζαρία και σαλόνι. Λογω του μεγάλου ύψους των ορόφων υπάρχει δυνατότητα να τοποθετηθεί ψευδοροφή για την ελάττωσή του.

Ξεκινώντας την κατασκευή κατεδαφίζουμε όλους τους εσωτερικούς τοίχους και τα πατώματα, αφήνοντας μόνο τους περιμετρικούς τοίχους. Η κατασκευή θα γίνει απο οπλισμένο σκυρόδεμα οπότε έχουμε πέδιλα, υποστηλώματα, και πλάκες. Η σκάλα γίνεται μεγαλύτερη, με πλάτος 1,20 m. περίπου, πάτημα 28 cm και ρίχτι 18 cm περίπου. Πρέπει να σημειωθεί ότι στο ισόγειο ο πέτρινος μεγάλος διαχωριστικός τοίχος υπάρχει δυνατότητα να κατεδαφιστεί ή να παραμείνει.

Για την χρωματική αποκατάσταση του κτιρίου χρησιμοποιώ το χρώμα της ώχρας για τις μεγάλες επιφάνειες των τοίχων, το μπλέ για την ζωφόρο και το λευκό για τα φουρούσια, τις παραστάδες, το επιστυλιο, το γείσο και τα πλαίσια των παραθύρων.

Τα παραπάνω φαίνονται με λεπτομέρεια στο σχέδιο.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- * Ελληνική Παραδοσιακή Αρχιτεκτονική : ΚΡΗΤΗ, Αθήνα 1985
- * Ιορδάνη Δημακόπουλου, Τα σπίτια του Ρεθύμνου, Αθήνα 1977
- * Κωνσταντινίδης Αρης, Παλιά Αθηναϊκά σπίτια, Αθήνα 1951
- * Μπίρης Μανος, Η οικία Κουτσογιάννη, Αθήνα 1972
- * Το αστικό σπίτι στο κεντροευρωπαϊκό χώρο κατά τον 19ο αιώνα, Αθήνα 1977.
- * Φιλιππίδης Δημήτρης, Νεοελληνική Αρχιτεκτονική, Αθήνα 1984.

Χάρτης της Κρήτης από τον σχεδιαστή Ζουζι Κορνερ (1625). Το νησί έχει σχεδιαστεί αντίστροφα και κλιμακωμένα από Τρίτωνες, Νηρηίδες, Αλάριου, κίβλους και τον Ημιαιόδιον. Στο μέσο (αριστερά) βρίσκεται ο όρος Ζηρύξ από αργελλών διδοκωδίκου ζυγίου, ο οποίος έπαινε οι ήρωες που το ανέβηκαν από άκρα του Αίνι. Ο Κορνερ της θυμίζει τα κλασσικά κείμενα: «Κρήτη τις γὰρ ἐστὶ μέγιστε ἄνι ὑψηλοὶ πάντες» (Όμηρ. Όδυσ. Γ 172). «Creta Jovis magni medio jacet insula ponto» (Vergili Aeneidos III 104). «In mezzo mar siede un paese guasto, diss' egli allora ch'è s' appella Creta» (Dante, Divina Commedia, Inferno XIV).

ΚΡΗΤΗ

- Παράφορα λιμάνια
- Βενετσιάνικα στοιχεία

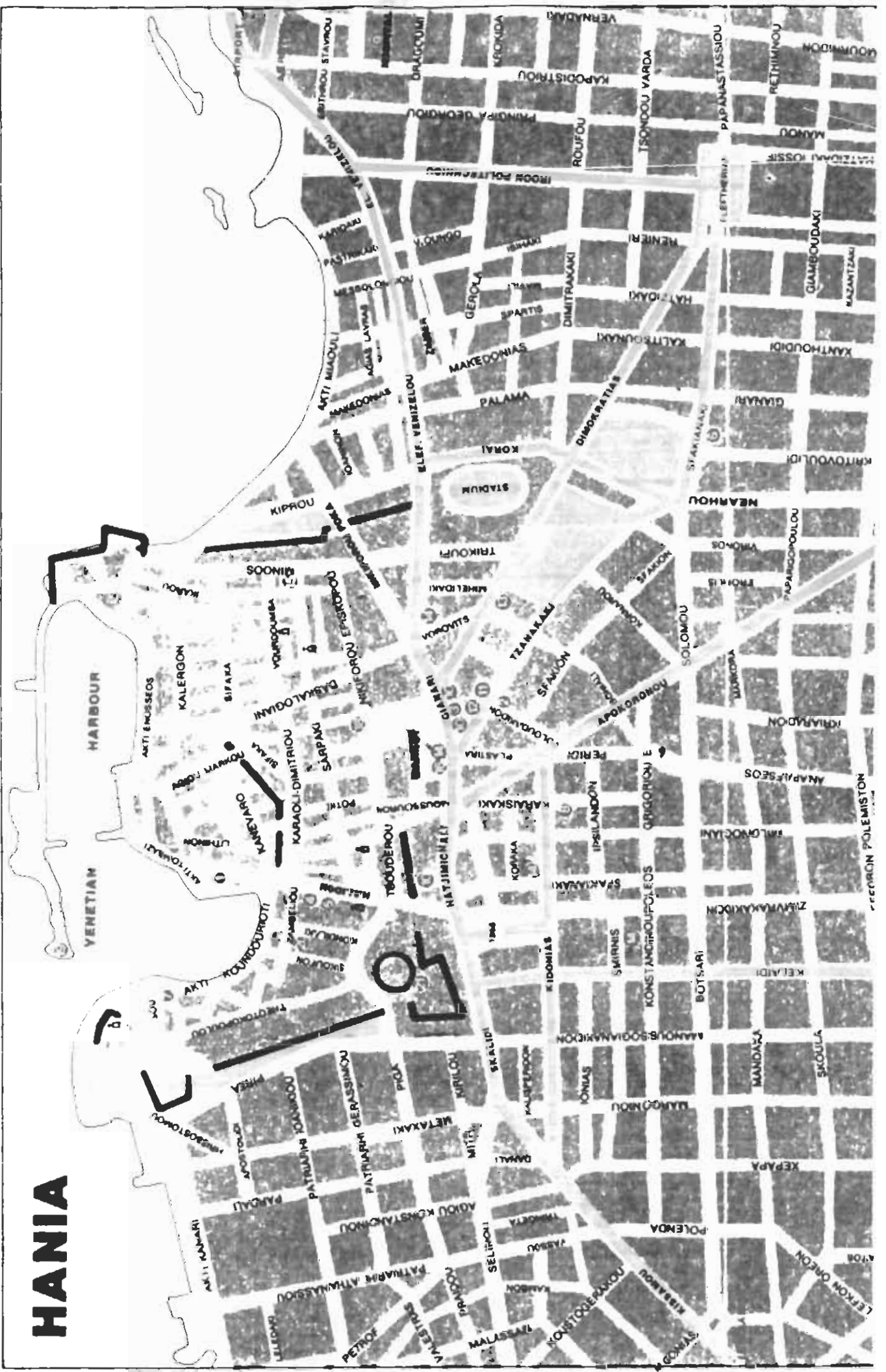
ΚΡΗΤΙΚΟ ΠΕΛΑΓΟΣ

ΑΙΓΑΙΟ ΠΕΛΑΓΟΣ

ΑΡΧΑΪΟ ΠΕΛΑΓΟΣ

HANIA

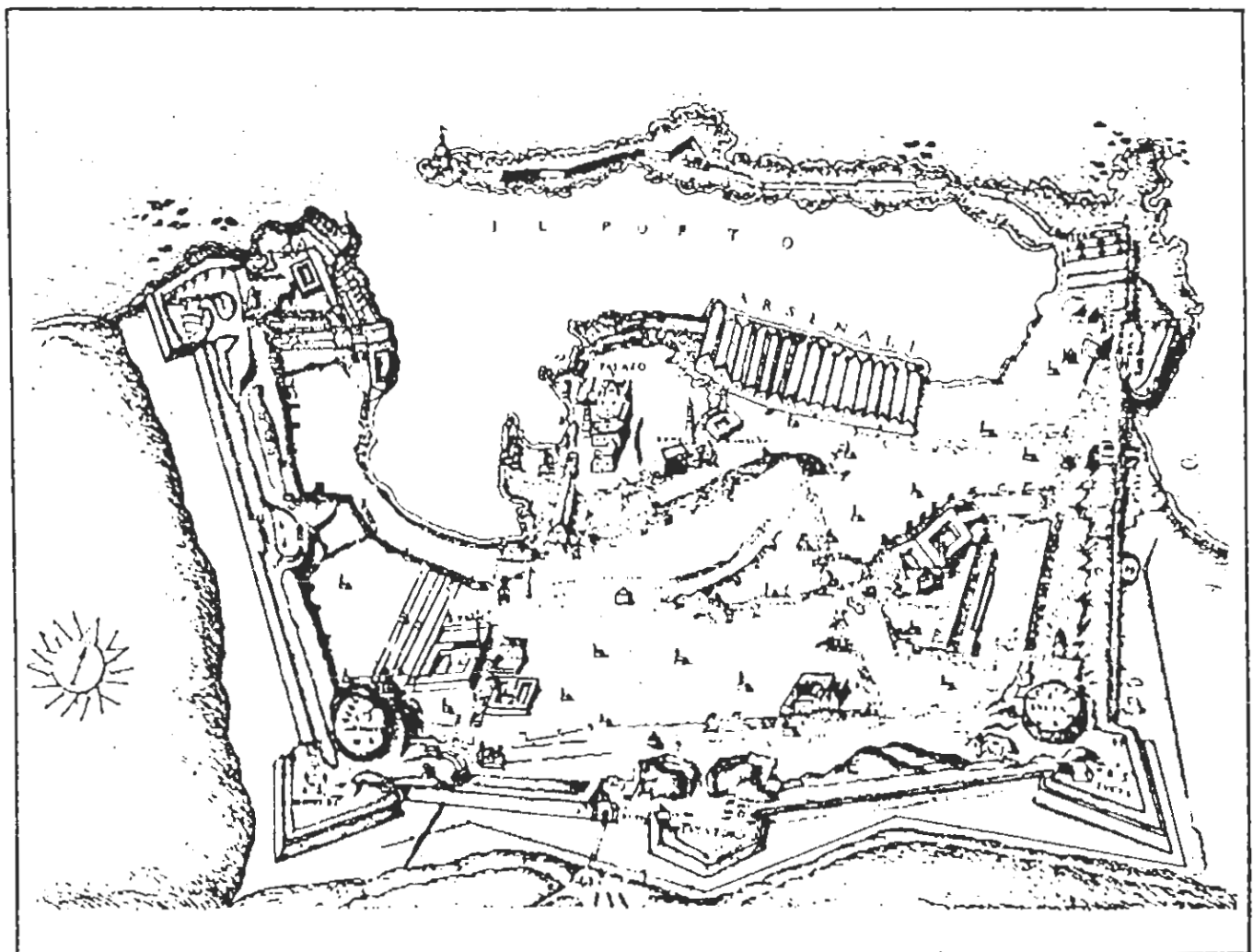
1. Λευτερικό μιτάτου στο οροπέδιο του Καδαρού. Η Κένεα σκηρίζει το μεσοδόνκι

2. Μιτάτο στο οροπέδιο του Καδαρού. Μπροστά το αλώνι. Ο τύπος του μυθικού πατρινού δωματοκέραστου σπιτιού συνεχίζει να υπάρχει μέχρι σήμερα

3. Άποψη των Γαλιών. Από χαλκογραφία του Marco Boschini (1651)

4. Η οχύρωση της πόλης των Γαλιών. Από χαλκογραφία του Marco Boschini (1651)

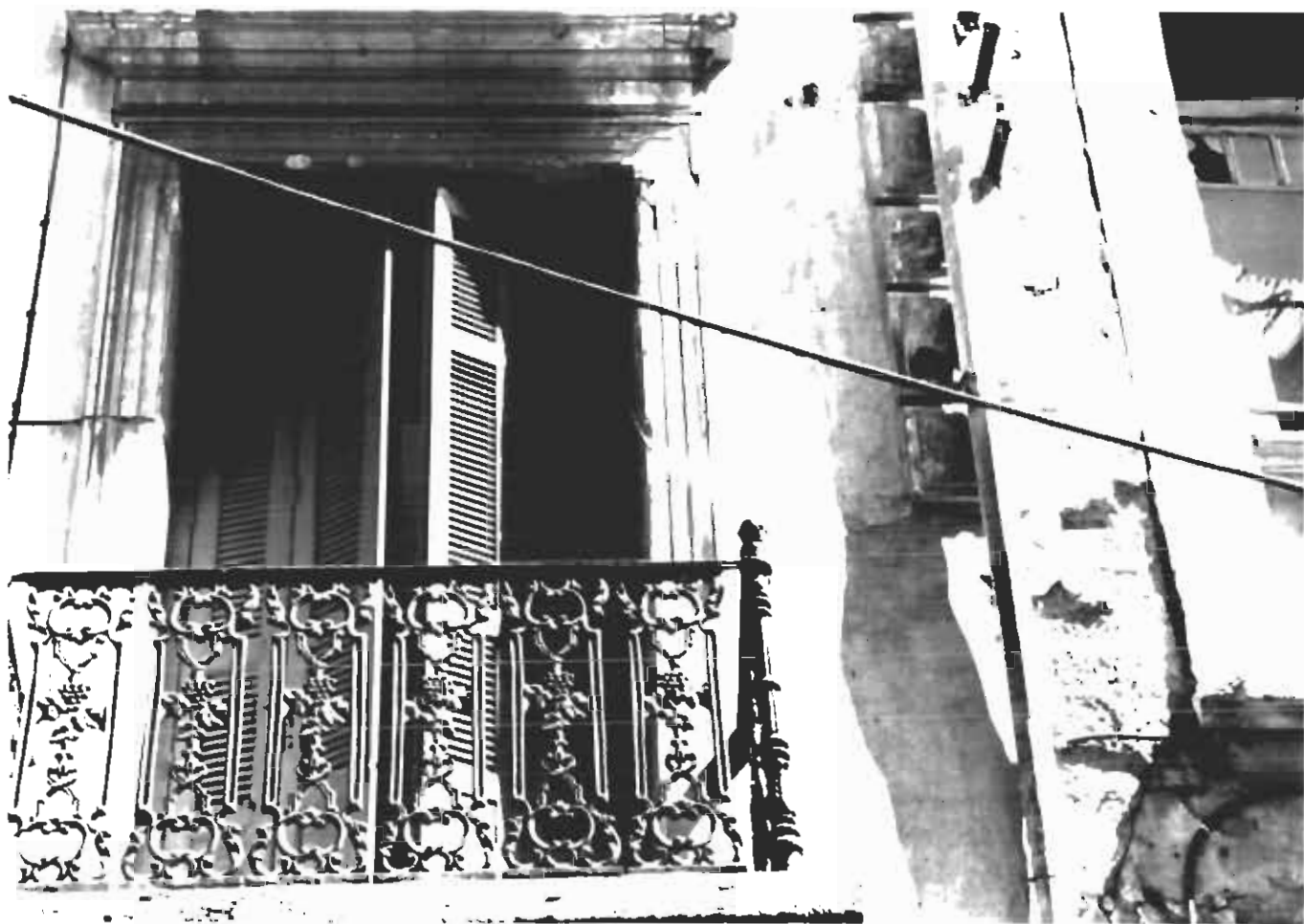
5 Γκίονα αεροπολνυροφρα μεβαλωνννα οηιοδομνματα

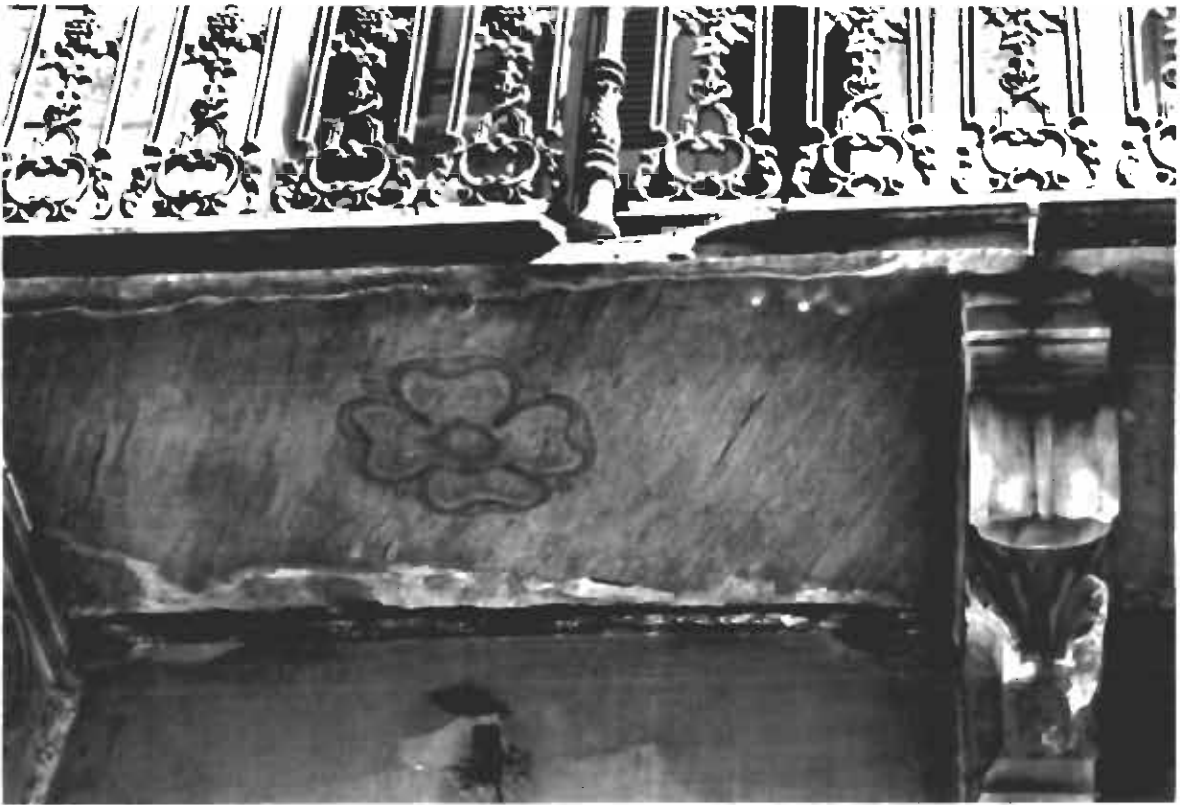
6 Μαρμαρο βαρροσση ερωβην ωαυτωμεγο σε ολο το ωαλλοσ του τοικου

2. Καουτσούρα στην Αθήνα

3. Πλατεία Απριλιάνη στην Αθήνα το 1975 (από το περιοδικό "ΕΡΕΥΝΑ", 1982)

1. Ορατά ελμύματα της μαρμαρινής θύρας των εφάτων λόγω
αφαιώσεως του σιδήρου των σκελετών

2. Στέγη της παλαιάς από ενστά νεοαίτια αψιδωτή

15 Η οροφή είναι πάνω της αστυνόμευση του υποδάσπης

16 Ολοκληρωμένη αστυνόμευση με πλάκες υψοσφιντερίνη

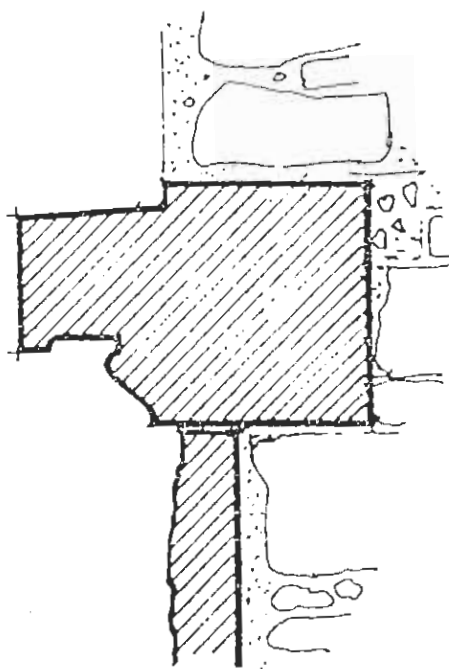
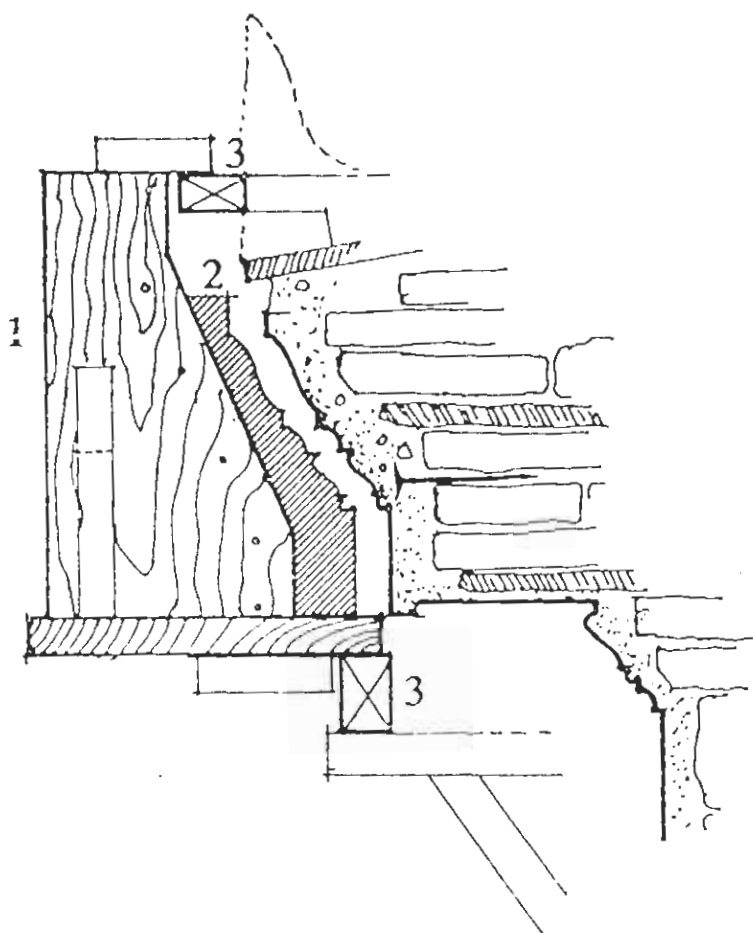
Ε. Βασιστέ Άλμπα τα αρκευτογίνα μελετώνουν για φωτισμούς και οργανική βάση με τη ρυθμολογική διάσωση

Ε. Σημαντική τομή στη διαδρομή των ακαθαρσιών που οδηγεί στη γαλήνη της αναφοράς

Fig. 1. The building after the earthquake. The building is in a state of severe damage.

16. Ενδεικτικό σχέδιο εφαρμογής, του εργαλείου για τα τραβηχτά κονιάματα: 1) ξύλινος σκελετός 2) έλασμα με την διατομή 3) Σταθεροί οδηγοί. Κάτω: Λαξευτή επένδυση και γείσωμα, της κατώτερης ζώνης του κτηρίου.